

Załącznik
do Uchwały Nr LII/296/2018
Rady Miejskiej w Kołaczycach
z dnia 10 października 2018 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE KOŁACZYCE NA LATA 2018 – 2023

Kołaczyce 2018

Spis treści:

1. Wprowadzenie	3
2. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy w rodzinie.....	4
3. Skutki przemocy w rodzinie.	8
4. Podstawy prawne	12
5. Zadania służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	14
6. Wskazówki oraz zasady postępowania z osobami uwikłanymi w problem przemocy w rodzinie.....	29
8. Charakterystyka terenu gminy Kołaczyce	32
9. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie gminy Kołaczyce.....	35
10. Analiza SWOT	42
11. Założenia i wartości programu	45
12. Cele programu	46
13. Adresaci programu	54
14. Realizatorzy programu	55
15. Spodziewane efekty.....	56
16. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	57
17. Miejsce realizacji.....	59
18. Budżet.....	60
Spis wykresów i tabel.....	61

1. Wprowadzenie

Przemocy w rodzinie wciąż jeszcze towarzyszy przekonanie, iż jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem dane statystyczne jednoznacznie świadczą o tym, że przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Zasięg tego zjawiska oraz dolegliwości z nim związane zdecydowały, że podjęto działania zmierzające do skutecznego przeciwdziałania przemocy. Różnego rodzaju zinstytucjonalizowane formy przeciwdziałania przemocy mają na celu udzielanie wsparcia psychicznego, socjalnego, prawnego. W poszukiwaniu skutecznych metod zapobiegania przemocy angażuje się wielu profesjonalistów, organizacje pozarządowe, instytucje, samorządy i policja. Aby właściwie zająć się zjawiskiem przemocy w rodzinie należy wnikliwie podejść do rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym. Zadania prowadzone w związku ze zjawiskiem przemocy powinny obejmować działania uprzedzające, interwencyjne, wspierające i korekcyjno-edukacyjne.

System przeciwdziałania przemocy w Polsce określa Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015, poz.1390), która m. in. wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego oraz organom administracji rządowej zadania do realizacji, określa sposób postępowania z osobą doznającą przemocy w rodzinie oraz z jej sprawcą. Ustawodawca w art. 6 ust. 2 oraz art. 9 wspomnianej Ustawy wyznaczył gminom zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Stosownie do jej zapisów zadaniem gminy jest tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach którego funkcjonuje zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, integrujący i koordynujący działalność na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Opracowanie programu powierzono Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kołaczycach. Program wpisuje się w realizację m.in. Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kołaczyce na lata 2015 – 2020.

Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w gminie Kołaczyce został powołany na mocy zarządzenia Burmistrz Kołaczyc nr 55/2011 z dnia 15 lipca 2011 r.

2. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc we współczesnym świecie jest zjawiskiem wszechobecnym. Coraz częściej mówi się o aktach przemocy w domach, w szkołach, na ulicy i wielu innych miejscach. Coraz szczerzej mówi się o przemocy wśród nieletnich, o przemocy w rodzinach, o przemocy wobec dzieci. Niniejszy program poświęcony jest przede wszystkim przemocy w rodzinie. Jest to najgorszy i najbardziej szkodliwy rodzaj przemocy, bowiem przemoc ta doświadczana jest od najbliższych osób, od których powinno dostawać się miłość, dobro i zrozumienie. Rodzina zwłaszcza dla jej najmłodszych członków winna być opoką, schronieniem i wzorem. Dzieci w takich sytuacjach cierpią najbardziej. Nie tylko, dlatego, że same są często ofiarami przemocy, ale także dlatego, że przemoc której doświadczyły lub widziały, zostawia w ich psychice trwałe ślady. Najczęściej dzieje się tak, że osoby, które w dzieciństwie były ofiarami przemocy, w swym dorosłym życiu są jej sprawcami. Nierzadko bardziej bezwzględni od swych poprzedników. Wiadomo, bowiem nie od dziś, że przemoc rodzi przemoc. Ktoś, kto doznał przemocy, będzie chciał ją kiedyś zwrócić. Dlatego przemoc jest w życiu człowieka bardzo negatywnym zjawiskiem. Należy ją zwalczać w zarodku i zapobiegać jej rozprzestrzenianiu się, bo może przybrać rozmiary epidemii, z którą społeczeństwo będzie mieć duże problemy. Takim zarodkiem jest właśnie rodzina. Pierwsze środowisko, w jakim dziecko przebywa, w którym zdobywa pierwsze umiejętności, i z którego wynosi najważniejsze wzory i wartości. Z tego też powodu można stwierdzić, iż przemoc w rodzinie jest najgorszą formą przemocy i należy ją zwalczać w pierwszej kolejności. Zwłaszcza, że w ostatnich latach przemoc w rodzinie zatacza coraz szersze kręgi. Przemoc w rodzinach jest obecna i należy ją zwalczać nie tylko dla dobra ofiar tej przemocy, ale także dla dobra całego społeczeństwa. Z wywiadów środowiskowych pracowników GOPS wynika, że przemoc dotyczy głównie rodzin z problemami alkoholowymi. Jak wynika z danych własnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczycach, w roku 2017 przemoc była powodem udzielenia wsparcia przez GOPS 26 rodzinom, liczących 72 członków.

Przemoc w rodzinie, według definicji obowiązującej w Polsce, zawartej w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oznacza jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Definicja ta jest rozszerzeniem definicji psychologicznej, którą posługiwano się do czasu uchwalenia ustawy, która przemocą w rodzinie nazywała „zamierzone działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę siły lub władzy jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody”.

- **Przemoc w rodzinie charakteryzuje:**
 - **intencjonalność** – działanie sprawcy jest zamierzone i ma na celu kontrolowanie, podporządkowanie sobie ofiary,
 - **dysproporcja sił** – sprawca ma przewagę (fizyczną, emocjonalną, intelektualną, ekonomiczną i społeczną) nad ofiarą,
 - **naruszenie praw i dóbr osobistych** – sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary, np. prawo do nietykalności osobistej, godności,
 - **szkody i cierpienie ofiar** – działanie sprawcy przynosi ofierze szkody fizyczne i psychiczne czasem również materialne.

- **Osobą doznającą przemocy w rodzinie może być każdy, szczególnie:**
 - współmałżonkowie lub partnerzy (najczęściej kobiety),
 - dzieci,
 - osoby starsze,
 - osoby chore i niepełnosprawne.

- **Przemoc w rodzinie może przyjmować następujące formy:**
 - **przemoc fizyczna** – naruszanie nietykalności fizycznej; zachowania powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko, np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie policzkowanie;
 - **przemoc psychiczna** – naruszenie godności osobistej; zawiera przymus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce;
 - **przemoc seksualna** – naruszenie intymności; zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić, np. wymuszanie pożycia seksualnego, obmacywanie, gwałt, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych;
 - **przemoc ekonomiczna** – pozbawianie środków lub stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia,

zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów.

- **zaniedbanie** – to niezapewnienie lub naruszenie obowiązku do opieki w tym lekarskiej ze strony najbliższych. Zjawisko to dotyczy głównie dzieci, osób dorosłych, które cierpią na różnego rodzaju schorzenia oraz osób w podeszłym wieku, potrzebujących wsparcia. Zaniedbanie charakteryzuje się obojętnością, brakiem należytej opieki, nieokazywaniem pozytywnych uczuć oraz lekceważeniem fizycznych i psychicznych potrzeb ofiar przemocy.

- **Przemoc rozróżnić można również ze względu na przebieg:**

- **Przemoc chłodna** – inaczej wyrafinowana, sprawca przemocy dużą uwagę zwraca na brak widocznych śladów, objawów, czy świadków stosowania przemocy. Często ten rodzaj przemocy jest określony jako przemoc dokonywana „w białych rękawiczkach”. W przypadkach tego rodzaju przemocy, z racji braku dowodów, policja interweniuje rzadko. Z tego rodzaju przemocą najczęściej mamy do czynienia w środowiskach o tzw. wysokim statusie społecznym.
- **Przemoc gorąca** – charakteryzuje się niekontrolowanymi wybuchami agresji, wściekłości, chamstwem, oraz brutalnością. Sprawca nie przebiera w środkach okazując swoją złość i wyższość. Objawy przemocy mają charakter gorący i są widoczne dla społeczności, dlatego w takich przypadkach częściej interweniuje policja. Ten rodzaj przemocy jest charakterystyczny dla środowisk o niższym statusie społecznym.

- **Cykle przemocy:**

Zjawisko przemocy w rodzinie charakteryzuje się fazami, które różnią się intensywnością i czasem trwania, a które następują po sobie cyklicznie. Wyróżnia się trzy fazy:

- **faza narastania napięcia** – początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyną mogą być błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja;
- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych. Często w tej fazie ofiary proszą o pomoc, głównie w postaci interwencji policji;
- **faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

W tej fazie ofiary, które były gotowe uciec zostają. Sprawca długo nie jest w stanie trwać w tej fazie i roli, i wszystko zaczyna się powtarzać.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Skutki stosowania przemocy trwale odbijają się w życiu osoby dotkniętej przemocą. Stosowanie przemocy powoduje trwałe urazy psychiczne, które mogą ujawniać się podczas całego życia człowieka w wielu strefach jego funkcjonowania. Stosowanie przemocy rozwija silny mechanizm wzajemnego uzależnienia pomiędzy ofiarą, a sprawcą, który powoduje wzajemne zależności. Przemoc w rodzinie prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań specjalistycznych.

3. Skutki przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest jedną z najczęstszych dysfunkcji społecznych prowadzącą do występowania chorób psychosomatycznych. Do najbardziej znamienych objawów emocjonalnych, chorobowych i społecznych doświadczania przemocy domowej należą:

- poważne obrażenia ciała, kalectwo, choroby somatyczne (np. bóle głowy, żołądka),
- wyuczona bezradność (bierne znoszenie zachowań krzywdzących),
- wzmożone napięcie emocjonalne, impulsywność,
- zaburzenia depresyjne: obniżony nastrój, emocjonalne otępienie, niska samoocena, brak chęci do działania, negatywne myślenie o sobie, świecie, przyszłości, stany lękowe, płaczliwość, próby samobójcze;
- zaburzenia lękowe: lęk przed podjęciem działania, przed krytyką, przed odrzuceniem; nieufność do otoczenia i brak umiejętności nawiązywania kontaktów społecznych; z zaburzeniami lękowymi często współwystępują zaburzenia odżywiania, depresje, uzależnienia;
- zaburzenia adaptacyjne w pokonywaniu codziennych trudności;
- uzależnienia (od alkoholu, narkotyków, leków uspokajających) będące próbą złagodzenia odczuwanego bólu psychicznego i fizycznego;
- próby samobójcze.

Innymi zjawiskami towarzyszącymi występowaniu zjawiska przemocy są:

- PTSD – Zespół Zaburzeń Stresu Pourazowego rozpoznaje się u około 60 % ofiar przemocy domowej. Podstawowe objawy PTSD to: nieustanne powracanie do wydarzenia na jawie i w koszmarach sennych; poczucie braku przyszłości; wycofanie, spadek aktywności psychofizycznej; irytacja, drażliwość, podwyższona czujność (gotowość do gwałtownej reakcji na obiektywnie obojętne sygnały np. hałas, światło); trudności z koncentracją uwagi; problemy ze snem; unikanie rozmów na temat wydarzenia, miejsc i ludzi związanych z bardzo trudnymi doświadczeniami; osoba doświadczająca przemocy ma poczucie, że zwariowała, nie rozumie tego, co się z nią dzieje. Często PTSD towarzyszy depresja (ok. 40%), zaburzenia lękowe (ok. 20%), uzależnienie od alkoholu (ok.13%) i zaburzenia psychosomatyczne (ok. 20%)

- Objawy związane z doznaną krzywdą ujawniają się najczęściej w klatce piersiowej, udach, pośladkach, kościach, genitaliach w postaci chronicznego bólu, infekcji, lęku o funkcjonowanie narządów rodnych. Niektóre osoby doświadczające przemocy tak wstydzą się swojego ciała, że nie chcą dotykać siebie i nie zgadzają się na opiekę medyczną, zwłaszcza na zabiegi ginekologiczne. Długotrwałe konsekwencje doznanego bólu mogą rozwijać się po upływie dwóch lat od doznanej przemocy lub później. Niektóre z nich pojawiają się, a potem wycofują, by niespodziewanie pojawić się znowu w stresowej sytuacji.
- Syndrom Wyuczonej Bezradności - ofiary przemocy nabierają przekonania o nieskuteczności swoich posunięć, rodzi się w nich poczucie bezradności. Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.
- Zjawisko „Prania mózgu”. Badania nad przemocą w rodzinie pozwoliły wyodrębnić najbardziej typowe zachowania sprawców przemocy, stosujących technikę „prania mózgu” do których zalicza się: izolację, monopolizację uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemiennosc kary i nagrody, demonstrowanie wszechmocy i wszechwładzy, wymuszanie drobnych przysług.
- Konsekwencje „prania mózgu”:
 - Degradacja własnego obrazu – zabiegi te powodują, że osoby doznające przemocy, zmniejszają swoją aktywność, wycofują się z działania i unikają podejmowania trudnych zadań. Uważają, że są głupie i mało zdolne. Łatwo ulegają sugestiom i manipulacjom. Zmieniają swoje poglądy, przyzwyczajenia, by dostosować się do życzeń sprawcy.
 - Przeżywanie silnego poczucia lęku i zagrożenia – ofiary mają duże poczucie winy, wstydu i lęku. Od sprawcy oczekują jedynie kary, ponieważ wiedzą, że są pełne wad, a wszystko co robią jest niewłaściwe. Przeżywanie silnego poczucia winy kieruje złość i agresywność w stronę własnej osoby, to z kolei powoduje, że sprawca może czuć się bezkarnie.
 - Wyzwalanie silnych stanów regresji – regresja jest mechanizmem obronnym, polegającym na nawrotach do zachowań i sposobów działania z wcześniejszych okresów życia. Stosowanie techniki „prania mózgu”, prowadzi do wielu regresywnych zmian w osobowości ofiar. Skutkiem tego jest ich bezradność, zanik krytycznego myślenia, powrót do myślenia życzeniowego, czasami zanik uczuć wyższych. Procesy „prania mózgu” powodują całkowite podporządkowanie, utratę poczucia własnej wartości i własnych przekonań oraz bezkrytyczne przyjmowanie rzeczywistości, wykreowanej przez sprawcę.

- „Syndrom Sztokholmski”. Jedną z konsekwencji ciągłego zagrożenia przemocą jest skłonność osób doświadczających przemocy do identyfikacji z oprawcą i gotowość do działania w jego interesie. Tendencję tę uważa się za podświadomie przyjętą strategię przetrwania. Podporządkowanie woli oprawcy nie jest wolną decyzją osoby pokrzywdzonej, ale bezpośrednim skutkiem przemocy. Identyfikacja ze sprawcą przemocy, będąca reakcją na sytuację bez wyjścia, określana jest w takim przypadku mianem syndromu sztokholmskiego. Zjawisko to po raz pierwszy zaobserwowano w stolicy Szwecji po włamaniu do banku i wzięciu przez włamywaczy grupy zakładników. Między więźniami a przestępcami zrodziła się więź, która z upływem dni stawała się coraz silniejsza. Po wtargnięciu przez policję do banku i aresztowaniu włamywaczy, niektórzy spośród byłych zakładników odwiedzali sprawców w więzieniu. Osoby doświadczające przemocy domowej często przejawiają symptomy syndromu sztokholmskiego. W takich przypadkach kobieta panicznie boi się uczynić coś, co mogłoby sprowokować lub wzbudzić gniew agresywnego partnera. Dlatego próbuje zyskać życzliwość mężczyzny i zachowywać się jak jego sprzymierzeniec. Może się zdarzyć na przykład, że kobieta stara się bronić swego oprawcę, odmawiając podania prawdziwych przyczyn odniesionych obrażeń lub twierdząc, że sama się zraniła. Oprawca czuje się bezkarny i coraz częściej demonstruje swoją władzę. Sprawca stosuje podobne techniki jak porywacz: izolowanie ofiary od społeczeństwa, groźby czy budzenie w ofierze poczucia winy za własne czyny. Drobne gesty, takie jak np. prezenty czy kwiaty, wzmacniają u ofiary poczucie, że brutalny agresor żałuje swojego zachowania i jest „dobrym człowiekiem”. Szczególnie bezbronne w takich sytuacjach są dzieci, ufające opiekunom i wierzące w ich dobroć i miłość.

Badania naukowe wykazały, że 30% osób krzywdzonych w dzieciństwie powtarza te same zachowania w swoich rodzinach. 70% dzieci już po trzech latach krzywdzenia wykazuje opóźnienie rozwoju psychoruchowego w stosunku do swoich możliwości rozwojowych. Doznawana w dzieciństwie przemoc może powodować wystąpienie depresji nawet w wieku przedszkolnym i szkolnym, objawiającej się:

- zaburzeniami emocjonalnymi, trwałym przeżywaniem smutku, przygnębienia, ale także rozdrażnieniem lub stanami lękowymi,
- zaburzeniami zachowania, spowolnieniem lub nadpobudliwością ruchową, społecznym wycofaniem,
- zaburzeniem funkcji poznawczych, ograniczeniem zainteresowań, problemami z koncentracją uwagi, obniżeniem tempa nauki,

- objawami somatycznymi, utratą łaknienia, zaburzeniami snu, bólami brzucha, głowy, zaburzeniami miesiączkowania.

Depresje u młodzieży manifestują się zaburzeniami lękowymi, fobią społeczną, zaburzeniami obsesyjno-kompulsywnymi; znaczna część młodzieży z depresją stosuje przy tym używki, tj. alkohol i narkotyki.

Problemy zdrowotne osób dorosłych doświadczających przewlekłej przemocy w rodzinie najczęściej objawiają się jako depresja, zaburzenia osobowości, zaburzenia lękowe, psychozy schizofreniczne, przewlekłe choroby somatyczne i uzależnienie od leków. Do konsekwencji długoterminowych należy także zespół jelita drażliwego i choroba niedokrwienna serca.

Osoby doświadczające przemocy domowej lub obserwujące bicie częściej stają się:

- bardziej agresywne i wrogie w stosunku do innych ludzi,
- są mniej odpowiedzialne za wszystko, co w życiu robią,
- mają trudności w kontaktach z innymi ludźmi (są mniej komunikatywne, bardziej drażliwe, nieufne),
- częściej żyją w rozbitych rodzinach i nie utrzymują kontaktów z najbliższymi krewnymi;
- częściej ponoszą porażki zawodowe i trudniej im osiągnąć ważne życiowe cele;
- trudniej im założyć własną rodzinę, a jeżeli im się uda są to często rodziny nietrwałe.

4. Podstawy prawne

Podstawowymi dokumentami regulującym zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78 poz. 483 z późn. zm.), gdzie rozdział drugi pod tytułem „Wolność, prawa i obowiązki człowieka i obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2015r., poz. 1390 z j.t.) oraz wynikający z niej:
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020 (przyjęty Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r.) Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Kołaczyce realizowane będą także w oparciu o następujące akty prawne:
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508);
- Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 994);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2017 r. poz.682 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 969)
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 882)
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 2067 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 1904 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1030).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1600);
- Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:
 - „§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
 - §1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
 - §2. Jeżeli czyn określony w §1 lub 1a połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.
 - §3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1-2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12”

Zgodnie z art. 9d Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” od sierpnia 2010r. nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, kuratorów w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów, o których wyżej mowa realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury niebieskiej karty następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 – 2023 zgodny jest z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2014 – 2020 przyjętym Uchwałą Nr 76/2014 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r.

5. Zadania służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 9 d ust. 2-4 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w każdym przypadku, w którym zaistnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie, zobowiązani do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” są przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,

Należy pamiętać, że do udzielenia pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie oraz wszczynania procedury „Niebieskie Karty” zobowiązane są wszystkie jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, a także wszystkie jednostki policji, ochrony zdrowia i oświaty, wymienione w odpowiednich przepisach prawa.

Wszczęcie procedury następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli ww. podmiotów, którzy realizują procedurę w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Ponadto, zgodnie z art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, niezwłocznie zawiadamiają o tym policję lub prokuratora.

Osoby będące świadkami przemocy w rodzinie powinny zawiadomić o tym policję, prokuratora lub inny podmiot działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania dla gmin

Do zadań gminy należy w szczególności tworzenie Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych.

Zadania dla pomocy społecznej

Celem działań pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni zgodnie z ustaloną rejonizacją.

Działania interwencyjne pracownika socjalnego:

- W sytuacji zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa osoby / osób doświadczających przemocy w rodzinie:
- Wezwanie policji.
- Wezwanie pogotowia ratunkowego.
- Zapewnienie miejsca w całodobowej placówce dla ofiar przemocy w rodzinie w tym np. w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodku interwencji kryzysowej.
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, podjęcie decyzji wspólnie z policjantem i przedstawicielem służb medycznych o odebraniu dziecka z rodziny, celem umieszczenia u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Działania pracownika socjalnego, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

- Zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta–A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje bez udziału tej osoby.
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
- Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.2016.1137 z późn. zm.).
- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta–A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta–B”.
- Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta–B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
- Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta–A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej:

- Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- Udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Zapewnia osobie co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienia w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub w ośrodku interwencji kryzysowej.
- Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Inne działania pracownika socjalnego:

- Udzielanie wsparcia emocjonalnego, poradnictwo, w razie potrzeby – towarzyszenie podczas załatwiania spraw w instytucjach (prokuratura, policja, sąd i in.).
- Zawarcie kontraktu socjalnego.
- Umożliwienie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, socjalnego, pedagogicznego.
- Planowanie – odpowiednio do potrzeb – pomocy pieniężnej lub rzeczowej.
- Przygotowanie do udziału w postępowaniu przed sądem oraz organami ścigania.
- Udzielanie informacji nt. instytucji i organizacji pomagających ofiarom przemocy.

- Zapewnienie wsparcia dzieciom, poprzez umożliwienie skorzystania z poradnictwa specjalistycznego lub skierowanie do placówki wsparcia dziennego.
- Monitorowanie sytuacji w rodzinie w trakcie istnienia problemu przemocy w rodzinie oraz po jego zakończeniu przez okres umożliwiający jednoznaczne stwierdzenie, że przemoc w rodzinie już nie występuje.
- Udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Pracownicy socjalni, przedstawiciele pomocy społecznej są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej nie zamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin

Zadania dla służby zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej zalicza się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu poważne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zdrowia psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej powinna oprócz udzielenia pierwszej pomocy obejmować następujące zadania:

Działania interwencyjne pracownika ochrony zdrowia:

- Wezwanie policji.
- Wezwanie pogotowia ratunkowego.
- Uruchomienie procedury „Niebieskie Karty”.
- W sytuacji, gdy zachodzi konieczność natychmiastowego odizolowania dziecka, które doświadcza przemocy należy wezwać policję.

Działania przedstawicieli ochrony zdrowia wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

- Zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

- Wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta–A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje bez udziału tej osoby.
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
- Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.2016.1137 z późn. zm.).
- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta–A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta–B”.
- Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta–B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
- Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta–A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.
- W sytuacji, gdy dziecko znalazło się w szpitalu, lekarz może podjąć decyzję o jego zatrzymaniu na oddziale przy jednoczesnym zgłoszeniu tego faktu do Sądu Rodzinnego.
- Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą prowadzącą sprawę.
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.

- W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel ochrony zdrowia:
- Każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
- Wydaje bezpłatne zaświadczenie lekarskie o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.
- Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta–A” wypełnia przedstawiciel podmiotu leczniczego, do którego osoba ta została przewieziona.
- Przedstawicielem ochrony zdrowia uprawnionym do działań jest osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny.

Zadania dla policji

Działania przedstawicieli policji, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

- Zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta–A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje bez udziału tej osoby.
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.

- Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.2016.1137 j.t.).
- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta–A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta–B”.
- Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta–B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
- Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta–A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.

Inne działania przedstawicieli policji:

- Prowadzenie działań zgodnie z kompetencjami zawodowymi.
- Poinformowanie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy w rodzinie o możliwości wzięcia udziału w programie oddziaływań korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programach psychologiczno-terapeutycznych.
- Udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupy roboczej.
- Pozostałe działania w ramach procedury „Niebieskie Karty”:
- Udzielenie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym pierwszej pomocy.
- Niezwłoczne zorganizowanie dostępu do pomocy medycznej, jeśli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Podejmowanie, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania.

- Przeprowadzenie rozmowy z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną, ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny. Wezwanie osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego.
- Przeprowadzenie w miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa.
- Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

Zadania dla oświaty

Działania przedstawicieli oświaty, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

- Zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta–A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje bez udziału tej osoby.

- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
- Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.2016.1137 z późn. zm.).
- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta–A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta–B”.
- Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie jest dziecko, formularz „Niebieska Karta–B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
- Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta–A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” przedstawiciel oświaty:

- Udziela kompleksowych informacji o:
 - Możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - Możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

- Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci.
- Udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Inne działania pracownika oświaty:

- Poinformowanie o zaistniałej sytuacji dyrektora placówki oświatowej.
- Wezwanie do szkoły na rozmowę rodziców / opiekunów dziecka stosujących przemoc, poinformowanie o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy, przy absolutnym zachowaniu reguł bezpieczeństwa dziecka.
- Niezwłoczne powiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W sytuacji podejrzenia, że powrót dziecka do domu zagraża jego bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu – powiadomienie policji, celem przewiezienia dziecka w bezpieczne miejsce.
- W sytuacji konieczności zapewnienia pomocy lekarskiej – wezwanie pogotowia ratunkowego.
- Opracowanie planu pomocy dziecku i wdrożenie go do realizacji.
- Poinformowanie rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, wdrożenie rodzica niestosującego przemocy wobec dziecka lub innych „bezpiecznych” członków rodziny do współpracy.
- Poinformowanie rodzica stosującego przemoc w rodzinie o możliwości wzięcia przez niego udziału w programie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Skierowanie pisma do Sądu Rodzinnego z prośbą o wgląd w sytuację dziecka w rodzinie oraz w miarę potrzeb do innych instytucji i służb.
- Udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Zadania dla Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Źródła uzyskania przez członka Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych informacji o występowaniu przemocy w rodzinie:

- Samodzielne zgłoszenie się osoby doznającej przemocy w rodzinie z prośbą o pomoc.
- Zgłoszenie ze strony osoby prywatnej (sąsiad, członek rodziny, inna osoba).
- Zgłoszenie ze strony przedstawicieli służb i instytucji oraz organizacji pozarządowych.
- Powzięcie informacji o fakcie występowania przemocy w rodzinie w związku z wykonywanymi obowiązkami zawodowymi.

Działania przedstawiciela Gminnej/Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty”, wynikające z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

- Zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A”, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta–A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, stan jej zdrowia lub ze względu na zagrożenie jej życia lub zdrowia, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie. W przypadku, gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta–A” następuje bez udziału tej osoby.
- W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
- Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U.2016.1137 j.t.).

- Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
- Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta–A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta–B”.
- Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta–B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
- Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta–A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.

W ramach procedury przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. następujące działania:

- Diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Udziela kompleksowych informacji o:
 - możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
 - formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
 - możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
- Może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie lub programach psychologiczno-terapeutycznych skierowanych do ww. osób.

Inne działania członka GKRPA:

- Diagnoza sytuacji rodziny pod kątem występowania przemocy domowej w związku z nadużywaniem alkoholu przez członka rodziny.
- Udzielenie wsparcia emocjonalnego.
- Poinformowanie o przysługujących uprawnieniach.
- Przygotowanie do udziału w postępowaniu przed sądem oraz organami ścigania.
- Umożliwienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej i in.
- Ustalenie planu bezpieczeństwa.
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- Udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.
- Niektóre działania podejmowane wobec osób stosujących przemoc w rodzinie w związku z problemem alkoholowym:
- Niezwłoczne zawiadomienie policji lub prokuratora o powzięciu podejrzenia o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie.
- W przypadku wychowywania w rodzinie dzieci, wnioski do sądu o wgląd w sytuację rodziny.
- Wezwanie na rozmowę interwencyjną, poinformowanie o konsekwencjach stosowania przemocy w rodzinie oraz możliwościach uzyskania pomocy w postaci leczenia uzależnień oraz udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- W sytuacji stwierdzenia problemu uzależnienia współistniejącego z problemem przemocy w rodzinie:
 - przeprowadzenie rozmowy motywującej do podjęcia leczenia odwykowego,
 - w razie zaprzeczania sprawcy o występowaniu problemu alkoholowego, skierowanie na badanie do biegłego, celem uzyskania właściwego orzeczenia o występowaniu uzależnienia,
 - uruchomienie procedury zobowiązania do leczenia odwykowego,

- skierowanie do skorzystania z pomocy specjalistów w punkcie konsultacyjnym, grupie AA, udziału w programie oddziaływań korekcyjno–edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie i in.

Zadania dla zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach, i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Rekomenduje się korzystanie z opracowanych przez Instytut Psychologii Zdrowia PTP Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” „Kwestionariuszy oceny ryzyka oraz algorytmów postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka – dla oświaty”, link: www.niebieskalinia.pl/algorytmy/.

6. Wskazówki oraz zasady postępowania z osobami uwikłanymi w problem przemocy w rodzinie.

Zasady postępowania z osobą doświadczającą przemocy.

Podczas rozmowy z osobą doświadczającą przemocy należy:

- Okazać jej szacunek i zrozumienie – decyzja o poszukiwaniu pomocy jest próbą przeciwstawienia się sprawcy, podejmowaną często w sytuacji poczucia skrajnego zagrożenia.
- Być uważnym na wszystkie (fizyczne i emocjonalne) sygnały, mogące świadczyć o stosowaniu przemocy, np. ślady pobicia, oznaki lęku, przerażenia, drżenie rąk, brak równowagi emocjonalnej, rozdrażnienie, płacz, apatia.
- Zapewnić, że jesteśmy tu, by pomóc.
- Uważnie wysłuchać relacji z przebiegu zdarzenia / zdarzeń.
- Wyraźnie nazwać to, co się wydarzyło przemocą – ważne jest, by osoba dowiedziała się, że to, czego doświadcza jest stosowaniem przemocy, a nie konfliktem, który można rozstrzygnąć, wymuszając na sprawcy obietnicę poprawy.
- Powiedzieć i okazać, że przemoc w rodzinie uznajemy za poważny problem, że jest ona traktowana przez prawo, jako przestępstwo.
- Powiedzieć, że nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec innych i że nic nie usprawiedliwia przemocy.
- Zapewnić osobę doświadczającą przemocy, że nie jest winna temu, co się stało. Za przemoc odpowiedzialny jest sprawca. Osoby doświadczające przemocy domowej często całymi latami poddawane są przez sprawców specyficznemu „praniu mózgu”, którego celem jest przekonanie ofiar, że to ich wina, że na nic lepszego nie zasługują, że sprowokowały sprawcę.
- Dać wsparcie i zapewnić, że ma prawo się bronić, że są miejsca i ludzie, gdzie może uzyskać pomoc.
- Dostarczyć konkretnych informacji, gdzie i jaką pomoc można uzyskać i zmotywować do skorzystania z oferty pomocowej, pozostawiając decyzję o czasie i sposobie szukania pomocy, zaznaczając jednak, że im szybciej podjęte zostaną działania, tym szybciej skończy się cierpienie. Ważne jest pokazanie różnych możliwości pomocowych.

W czasie rozmowy z osobą doświadczającą przemocy nie wolno:

- Okazywać zniecierpliwienia, irytacji, złości.

- Obciążać jej odpowiedzialnością za to, co się wydarzyło.
- Stawać po stronie sprawcy przemocy.
- Namawiać, by pogodziła się z sytuacją.
- Okazywać lekceważenia wobec faktu stosowania przemocy.
- Odmawiać pomocy do czasu, gdy nie złoży doniesienia o przestępstwie.
- Podważać wiarygodności osób doświadczających przemocy.
- Namawiać do zmiany zachowania, jako gwarancji ustania przemocy.
- Mówić, że musi sama sobie poradzić.
- Obarczać odpowiedzialnością za to, co się stanie ze sprawcą po ujawnieniu przemocy.

Podczas rozmowy z dzieckiem doświadczającym przemocy w rodzinie, dziecko powinno dowiedzieć się, że:

- To, co się stało nie jest jego winą.
- Żaden dorosły nie ma prawa go krzywdzić.
- Takie zachowanie dorosłych nie jest w porządku.
- To, co się stało jest złem, ale można to zmienić.
- Wierzymy mu i potrafimy pomóc.
- Chcemy udzielić mu wsparcia i pomocy.

Wskazówki dotyczące pracy z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie.

- Zadbanie o odpowiednie miejsce i czas. W czasie rozmowy postaraj się, aby nikt nie przeszkadzał.
- Używanie prostego i zrozumiałego dla rozmówcy języka. Unikanie zbyt trudnych i specjalistycznych terminów, które mogą zostać źle lub niewłaściwie zinterpretowane.
- W czasie rozmowy należy dostosować sposób i tempo mówienia do swojego klienta. Nie należy stosować niepotrzebnych i zbyt ogólnych zbitek pojęciowych (np. zachowania agresywne), operowanie konkretami i faktami.
- Staranie się o jak najdokładniejsze i szczegółowe informowanie o wszelkich planowanych i podejmowanych działaniach.

W czasie rozmowy ważne jest:

- Uświadomienie, że stosowanie przemocy w rodzinie jest przestępstwem i podlega karze Kodeksu karnego, że żadna forma stosowanej przemocy nie jest akceptowana i nikt poza sprawcą nie ponosi za nią odpowiedzialności.
- Rozwój motywacji do zmiany.
- Zmotywowanie do aktywnego uczestnictwa w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych lub programach psychologiczno-terapeutycznych.
- Udzielenie konkretnych informacji, jakie działania zostaną podjęte w konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie (np. powiadomienie prokuratury, zapewnienie pomocy psychologicznej i wsparcia członkom rodziny i in.).
- Przedstawienie opcji, jakie będą wynikać z prowadzonych działań.

Należy pamiętać by:

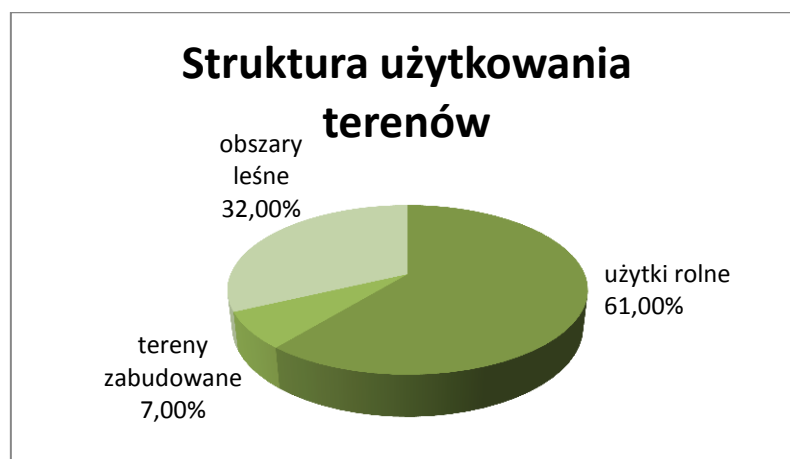
- Ze względu na specyfikę podejmowanych działań, współpraca z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie nie powinna być podejmowana przez tego samego pracownika, który pracuje z osobą doświadczającą przemocy w rodzinie.
- Jeśli pracownik socjalny, podejmując przygotowania do przeprowadzenia np. rodzinnego wywiadu środowiskowego z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie, obawia się o swoje bezpieczeństwo, może zwrócić się o wsparcie do straży miejskiej lub policji.
- Należy zachować obiektywizm i dystans.

7. Charakterystyka terenu Gminy Kołaczyce

Gmina Kołaczyce leży w województwie podkarpackim. Stanowi północną część powiatu jasielskiego i zajmuje 7,24% jego powierzchni. Obszar gminy to około 60,11 km², siedziba władz gminy znajduje się w Kołaczycach, które są jednocześnie ośrodkiem skupiającym handel, usługi i oświatę ponadgimnazjalną. Gmina składa się z 8 miejscowości będących jednocześnie sołectwami, są nimi: Sieklówka, Krajowice, Nawsie Kołaczyckie, Kołaczyce, Bieździedza, Bieździadka, Lublica, Sowina.

Kołaczyce, Nawsie Kołaczyckie, Bieździedza i Bieździadka tworzą duże skupiska ludzi, stanowią centrum usługowe, gospodarczo-przemysłowe, produkcyjne oraz turystyczno-rekreacyjne. Pozostałe miejscowości w mniejszym stopniu zaludnione prowadzą głównie działalność opartą na rolnictwie i leśnictwie.

Gmina ma charakter typowo rolniczy, gdzie użytki rolne stanowią 61% powierzchni, pozostałą część terenu to obszary leśne – 32% i tereny zabudowane – 7%.

Wykres 1 Struktura użytkowania terenów

W gminie dominują wieloprodukcyjne, małe, gospodarstwa rolne:

poniżej 1 ha – 608 gospodarstw rolnych

1-5 ha – 1064 gospodarstw rolnych

5-10 ha – 74 gospodarstw rolnych

10-15 ha powyżej – 3 gospodarstwa rolne.

- Charakterystyka demograficzna gminy Kołaczyce

W gminie Kołaczyce zamieszkiwało ogółem na dzień 31 grudnia 2017 r. 9063 osób

- Obszary miejskie – 1429 osób
- Obszary wiejskie – 7634 osób

Wykres 2 Charakterystyka demograficzna gminy Kołaczyce

Liczba ludności (pobył stały i czasowy)		
	31. 12. 2016 r.	31. 12. 2017 r.
Ogółem	9082	9063
Kobiety	4543	4530
Mężczyźni	4539	4533

Tabela 1 Ludność – struktura według płci

	2016	%ogółu mieszkańców	2017	%ogółu mieszkańców
Wiek przedprodukcyjny	1752	19,29	1725	19,03
Z tego kobiety	820	9,03	809	8,93

Z tego mężczyźni	932	10,26	916	10,11
Wiek produkcyjny ogółem	5821	64,09	5909	65,20
Z tego kobiety	2696	29,69	2753	30,38
Z tego mężczyźni	3125	34,41	3156	34,82
Wiek poprodukcyjny ogółem	1509	16,62	1429	15,77
Z tego kobiety	1007	11,09	968	10,68
Z tego mężczyźni	502	5,52	461	5,09

Tabela 2 Ludność – struktura według wieku

- Diagnoza środowiska lokalnego

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywiają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc w rodzinie, jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkiem są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym, jako konsekwencje przemocy doświadczanej w dzieciństwie. Wiele środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym zgodę na przemoc. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu. Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając do milczenia. Przemoc w rodzinie jest jednym z najczęściej wyróżnianych rodzajów przemocy, budzących relatywnie najwięcej emocji. Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest jednak dość trudna

do zdiagnozowania z uwagi na złożoność form jakie przybiera, ale także przez postawę samych ofiar, które często z różnych przyczyn nie zgłaszają problemu odpowiednim służbom. Jak wynika z posiadanych informacji, najczęściej doświadczano przemocy psychicznej, następnie fizycznej. Liczba interwencji policyjnych w przypadku przemocy domowej na przestrzeni ostatnich lat wyraźnie wzrasta. Wzrosła także liczba wypełnianych „Niebieskich Kart”. Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy Kołaczyce w związku z występowaniem przemocy ukrytej nie ujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania. Każda z instytucji zajmujących się pomocą posiada własne odrębne dane zbierane na potrzeby sprawozdawczości.

Diagnoza środowiska lokalnego została opracowana w oparciu o dane własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczycach.

8. Diagnoza zjawiska przemocy na terenie gminy Kołaczyce

W różnego rodzaju statystykach i badaniach przemoc jest jedną z przyczyn udzielania pomocy rodzinom z terenu gminy Kołaczyce przez tutejszy ośrodek. Z wywiadów środowiskowych pracowników GOPS wynika, że przemoc dotyczy głównie osób z rodzin alkoholowych. Są to przede wszystkim żony i dzieci alkoholików, które dotyka zaniedbanie. Bieda, trudne położenie życiowe sprawia, że ludzie nie radzą sobie z własnymi emocjami i wyładowują swoją frustrację i niezadowolenie na innych. Jak wynika z danych własnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczycach zjawisko przemocy dotknęło 26 rodzin, liczących 72 osoby.

Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie Kołaczyce została określona na podstawie informacji uzyskanych z danych statystycznych ze sprawozdań Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce. W ujawnionych przypadkach przemocy w rodzinie lub w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie występuje przemoc prowadzona jest tzw. procedura „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona szereg działań podejmowanych przez przedstawicieli GOPS, policji, oświaty, służby zdrowia, GKRPA. Działania te koordynuje przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego.

L.p.	Miejscowość	Łączna liczba interwencji		
		2015	2016	2017
1.	Bieżdziadka	6	3	4
2.	Bieżdziedza	4	2	14
3.	Lublica	2	3	2
4.	Kołaczyce	0	2	2
5.	Krajowice	0	2	0
6.	Nawsie Kołaczyckie	3	1	0
7.	Sieklówka	1	3	2
8.	Sowina	6	1	2

Tabela 3 Łączna liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez przedstawicieli policji w latach 2015 - 2017

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni	Osoby starsze	Osoby niepełnosprawne	Łącznie liczba ofiar przemocy
2015	26	9	32	9	10	67
2016	15	9	15	3	6	39
2017	18	8	23	8	9	49

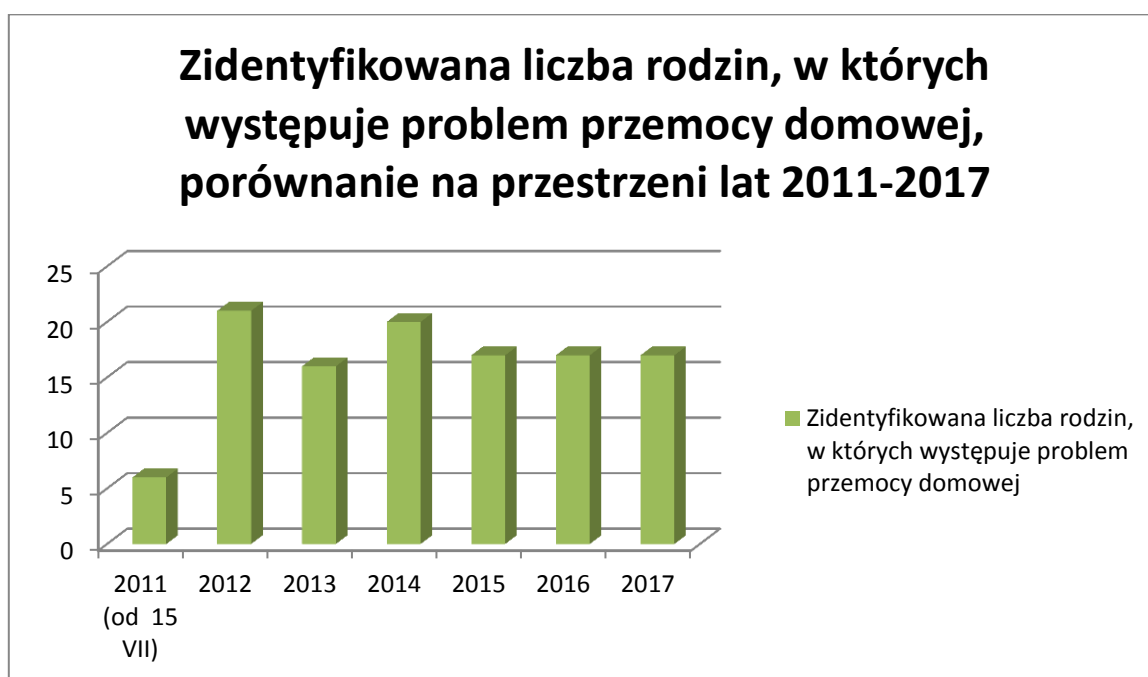
Tabela 4 Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej w latach 2015 – 2017

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Nieletni	Osoby starsze	Osoby niepełnosprawne	Łącznie liczba sprawców przemocy
2015	4	23	0	2	5	27
2016	2	14	0	2	7	16
2017	3	14	0	1	4	17

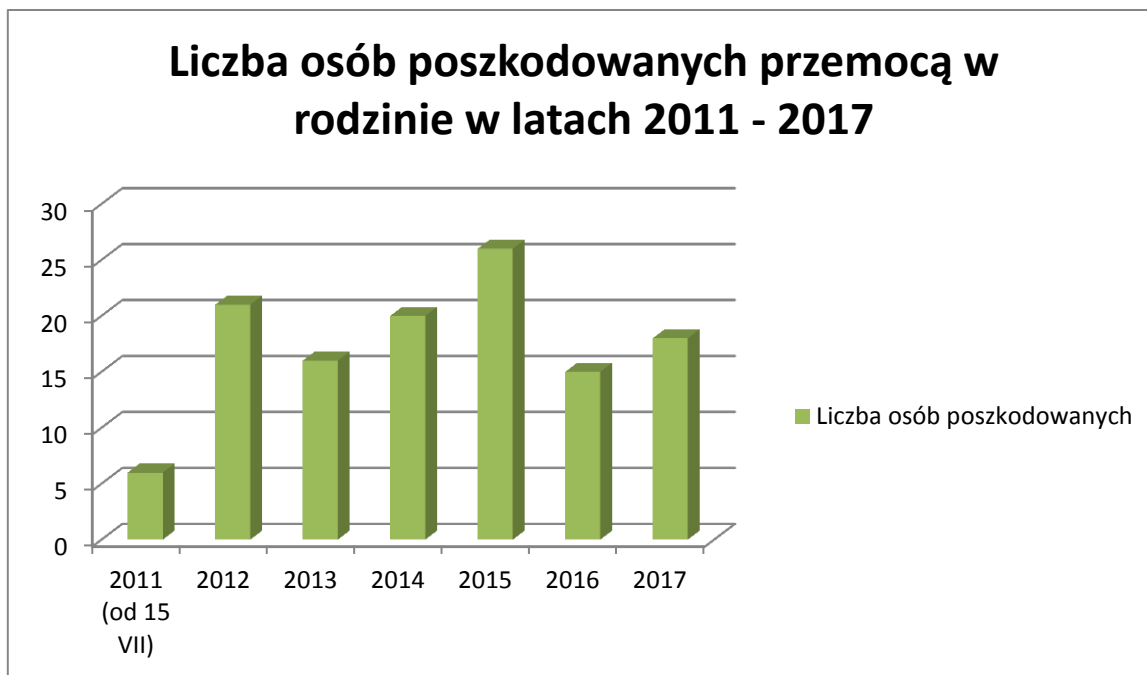
Tabela 5 Sprawcy przemocy domowej w latach 2015 – 2017

L.p.	Rok	Liczba „Niebieskich kart”		
		W tym sporządzonych przez		
		Policję	GOPS	Inne (jakie)
1	2015	22	2	1 (służba zdrowia)
2.	2016	20	1	0
3.	2017	23	3	0

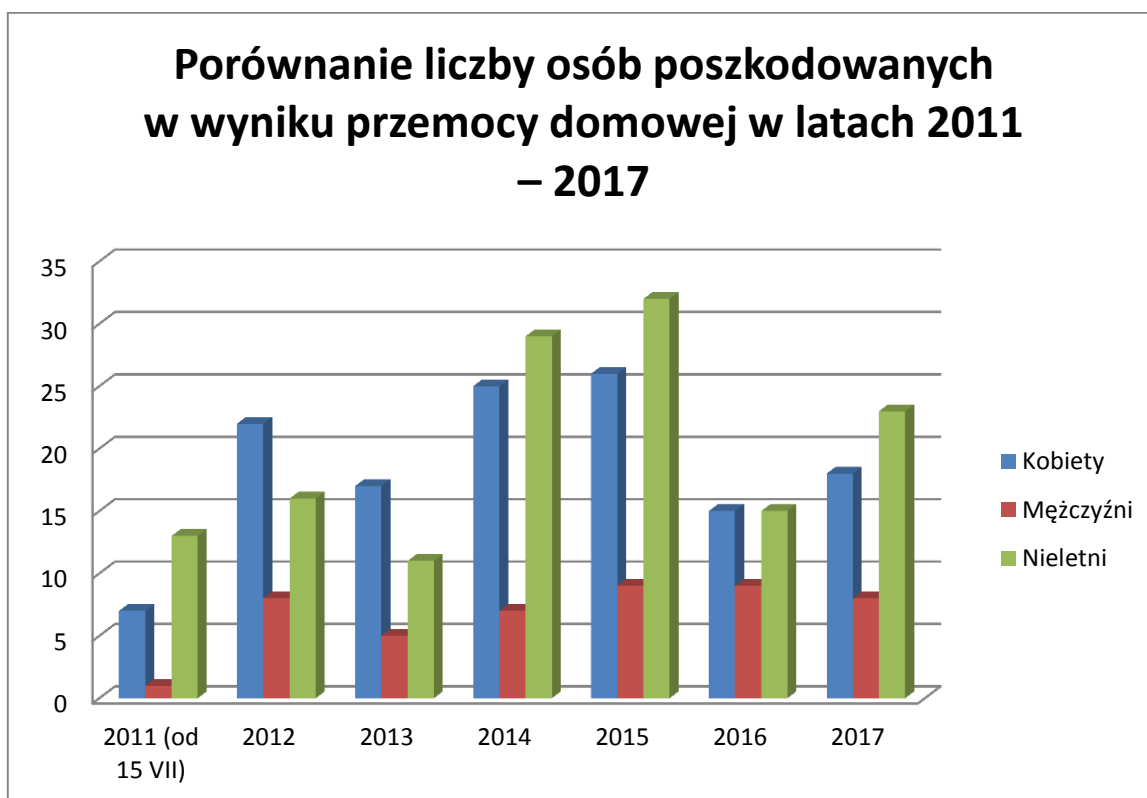
Tabela 6 Liczba „Niebieskich kart” w latach 2015 – 2017

Wykres 3 Zidentyfikowana liczba rodzin, w których występuje problem przemocy domowej - porównanie na przestrzeni lat 2011-2017

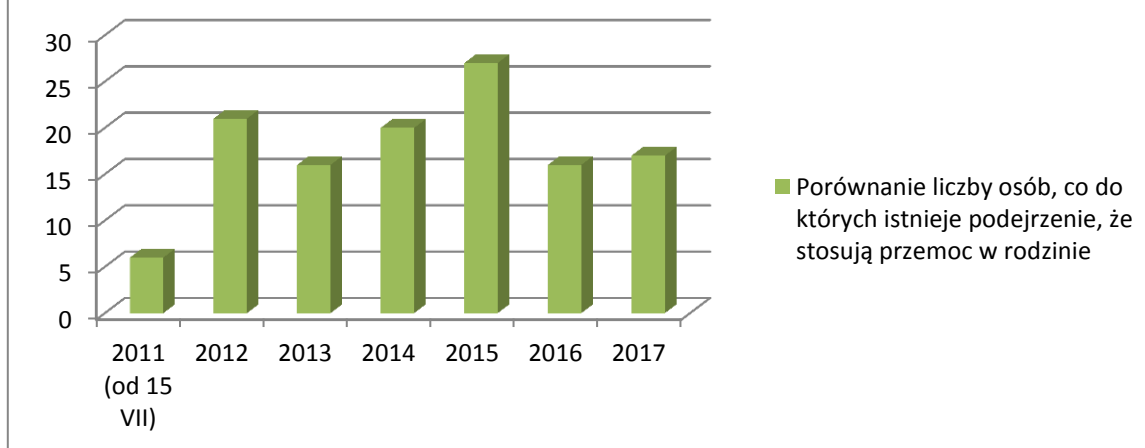

Wykres 4 Liczba osób poszkodowanych przemocą w rodzinie w latach 2011 - 2017

Wykres 5 Porównanie liczby osób poszkodowanych w wyniku przemy domowej w latach 2011 - 2017

Porównanie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie- dane dotyczące lat 2011 - 2017

Wykres 6 Porównanie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie- dane dotyczące lat 2011 - 2017

Na terenie gminy Kołaczyce działają następujące instytucje, służby i organizacje, które w zakresie swoich kompetencji, zadań i obowiązków mają przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochronę ofiar przemocy w rodzinie:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach,
- placówki służby zdrowia,
- Posterunek Policji w Kołaczycach,
- placówki oświatowe (w tym: liceum, szkoły podstawowe, przedszkola, świetlice szkolne),
- Gminny Ośrodek Kultury w Kołaczycach.
- punkt konsultacyjny, gdzie realizowany jest program profilaktyczno – korekcyjny „Tukan”.

Instytucje zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochronę ofiar przemocy w rodzinie współpracują z innymi instytucjami, organizacjami itp. takimi jak:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle,
- Sąd Rejonowy w Jaśle,
- poradnie leczenia uzależnień,

- kuratorzy zawodowi i społeczni,
- dyrektorzy, nauczyciele i pedagodzy pracujący w szkołach,
- lekarze i pielęgniarki,
- pracownicy socjalni,
- pracownicy Urzędu Gminy Kołaczyce
- policja,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jaśle,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy we Frysztaku,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Jaśle,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jaśle.

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Kołaczyce jest trudne, z uwagi na złożoność problemu, jego zakresu, skutków i konsekwencji, jakie to zjawisko za sobą niesie, a także z uwagi na wciąż jeszcze niską świadomość społeczną oraz strach i obawy ofiar przemocy przed napiętnowaniem społecznym, lub zemstą ze strony sprawcy przemocy. Posterunek Policji w Kołaczycach w latach 2015 - 2017 podjął przeciętnie rocznie 7 interwencji w środowiskach domowych, w których prowadzona była procedura „Niebieskiej Karty”. Posterunek Policji przeprowadził 19 postępowań związanych z art.207 KK. Poza tym policjanci stale i systematycznie współpracowali z zespołem interdyscyplinarnym w formie udziału w grupach roboczych oraz regularnego monitorowania sytuacji w rodzinach, w których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty” oraz patronatu pół roku po zakończeniu procedury w konkretnych rodzinach.

Procedurą „Niebieskie Karty”, jej prowadzeniem i nadzorowaniem działań, zajmuje się zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce. W okresie od 2015 roku do końca 2017 roku do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego wpłynęło średniorocznie 24 formularze „Niebieskich Kart”, a tym samym wdrożono procedurę „Niebieskie Karty” w tych konkretnych rodzinach, dotkniętych przemocą w rodzinie.

Z analizy danych wynika, że najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie w gminie Kołaczyce jest alkohol oraz zaburzenia psychiczne, w następnej kolejności plasują się bezrobocie i trudna sytuacja finansowa.

Z posiadanych informacji wynika, że najbardziej aktywna w identyfikacji zjawiska przemocy w rodzinie jest policja oraz GOPS. Funkcjonariusze policji oraz pracownicy ośrodka pomocy społecznej z uwagi na bezpośredni kontakt z rodzinami, często w momencie ujawnienia przemocy, prawidłowo wdrażali procedurę „Niebieskiej Karty”, co pozwoliło na rozpoczęcie konkretnych działań pomocowych wobec rodzin, gdzie zostało ujawnione zjawisko przemocy w rodzinie. Kolejnym krokiem Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce jest bieżący monitoring sytuacji oraz prowadzenie wszelkich działań mających na celu prawidłową diagnozę i podejmowanie działań pomocowych wobec konkretnych rodzin, osób doświadczających przemocy w rodzinie jak i sprawców tej przemocy. Na etapach kierowania osób poszkodowanych, zjawiskiem przemocy w rodzinie i kierowania osób stosujących przemoc do odpowiednich specjalistów, najszerszą pomoc proponuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. W ramach tych działań z roku na rok współpraca pomiędzy instytucjami, wymiana informacji i ustalanie wspólnych planów pomocy, stają się coraz bardziej efektywne.

Dodatkowym atutem są wszelkie akcje informacyjne, profilaktyczne czy edukacyjne dotyczące zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2015 – 2017 wszystkie instytucje pomocowe objęte były szkoleniami kadry z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i radzenia sobie z jej konsekwencjami. Dzięki tym działaniom zjawisko przemocy w rodzinie przestaje być tematem tabu, co przyczynia się do wzrostu świadomości w społeczności lokalnej gminy Kołaczyce, a dzięki temu mieszkańcy gminy coraz częściej i chętniej zwracają się o pomoc i wsparcie.

9. Analiza SWOT

Mocne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzynie w Gminie Kołaczyce • Działanie grup roboczych w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, • Korzystanie z procedury Niebieskiej Karty, • Działanie Punktu Konsultacyjnego dla osób uwikłanych w przemoc • Możliwość skorzystania bezpłatnego poradnictwa prawnego, psychologicznego i socjalnego • Doświadczenie członków grupy roboczej, pracowników socjalnych w pracy z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy; • Profesjonalizm, zaangażowanie, odpowiedzialność osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy; • Znajomość środowiska i problemów występujących w środowiskach wśród kadry zajmującej się przeciwdziałaniem przemocy, • Podnoszenie kwalifikacji przez osoby zajmujące się problematyką przemocy w rodzinie, • Wypracowane metody współpracy członków zespołu interdyscyplinarnego z policją, szkołami, służbą zdrowia i innymi instytucjami, • Istniejące zaplecze instytucjonalne: OPS, asystenci rodzin, GKRPA, policja, ośrodki zdrowia, • Posiadanie przez pracowników 	<ul style="list-style-type: none"> • Gotowość rozwijania współpracy służb i instytucji działających w obszarze pomocowym, w tym placówek szkolnych, • Szkolenia dla kadr pomocy społecznej, policji, ochrony zdrowia, placówek oświatowych z zakresu przeciwdziałania i reagowania na zjawisko przemocy, • Pozytywne zmiany w polityce prorodzinnej państwa, • Realizacja projektów i programów aktywizacyjnych dla społeczności lokalnej, • Akceptacja społeczna dla działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, • Ogólnopolskie kampanie medialne mające na celu zmianę świadomości społecznej w zakresie problemu przemocy, • Zwiększenie się świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, • Funkcjonowanie ogólnopolskiego telefonu zaufania, • Możliwość korzystania z dobrych praktyk z Polski, • Coraz większa otwartość społeczeństwa na korzystanie z pomocy specjalistycznej, • Rozwijająca się współpraca powiatu z gminami, szkołami w ramach porozumień, • Zaangażowanie szkół i środowisk lokalnych w przeciwdziałaniu

<p>jednostek gminnych wysokiej świadomości odnośnie wagi problemu społecznego, jakim jest przemoc w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Działalność GKRPA w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, • Działanie szkół w zakresie przeciwdziałania przemocy. 	<p>przemocy w rodzinie,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustawowe uregulowania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • Funkcjonowanie PCPR, MOPiTU, • Działalność informacyjna instytucji współpracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
<p>Słabe strony</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Występujące przypadki przemocy na terenie gminy, • Niezgłaszane przypadki przemocy, • Ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, • Niedostrzeganie przez społeczność lokalną wagi problemu przemocy, • Brak umiejętności pozyskiwania wsparcia, • Uzależnienia, frustracje wywołane problemami wychowawczymi występujące wśród mieszkańców gminy, • Wyjazdy zagraniczne za pracą, eurosieroctwo, • Trwanie w szkodliwym układzie sprawca/ofiara, • Występowanie tzw. „przemocy pokoleniowej”, • Izolacja terenowa i społeczna niektórych rodzin w gminie, • Brak mieszkań socjalnych, komunalnych, chronionych dla ofiar przemocy i ich rodzin, • Obciążenie zawodowe kadry pomocy społecznej innymi zadaniami 	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, • Wysoki poziom tolerancji społecznej na stosowanie przemocy w rodzinie, • Mała liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w działania związane z przeciwdziałaniem przemocy, • Poczucie bezkarności osób stosujących przemoc, • Niedoinformowanie społeczne odnośnie placówek świadczących pomoc osobom krzywdzonym, • Negatywne przykłady w mediach pracy służb pomocowych w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy, • Niebezpieczeństwo marginalizacji i wykluczenia społecznego osób i rodzin dotkniętych przemocą, • Mała aktywność środowisk gminnych w realizacji Programu, • Przekonanie społeczne, że „miękką” pomoc (poradnictwo, konsultacje, informacja) są mało skuteczne w przeciwdziałaniu przemocy, • Współwystępowanie przy przemocy

<p>utrudniającymi zwiększenie zaangażowania w działania przeciw przemocy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niskie wynagrodzenia osób zaangażowanych w poradnictwo, • Wypalenie zawodowe, • Brak środka przymusu do udziału sprawców w zajęciach korekcyjno-educacyjnych, • Powszechny pogląd o braku konsekwencji ponoszonych przez sprawcę będący czynnikiem osłabiającym podejmowanie działań przeciwko niemu, • Niewystarczająca wiedza na temat kompetencji poszczególnych służb i ich zaplecza, • Wzrastająca z roku na rok liczba interwencji policji, podczas których zachowanie sprawcy nosiło znamiona przemocy domowej, 	<p>także innych dysfunkcji (uzależnienia).</p>
---	--

Tabela 7 analiza SWOT

10. Założenia i wartości programu

Pracom zespołu opracowującego program towarzyszyło myślenie o podstawowych zasadach dotyczących systemowości, interdyscyplinarności, kompleksowości i efektywności. Program ten dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy opartego o wyspecjalizowane zasoby ludzkie i instytucjonalne, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy. Elementami takiego systemu na poziomie powiatu są pracownicy wszystkich instytucji z danego terenu, zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, włączeni w proces niesienia pomocy osobom i ich rodzinom uwikłanym w przemoc. Zgodnie z założeniem każdy specjalista powinien przede wszystkim umieć zidentyfikować przemoc, mieć wiedzę i umiejętności związane z podejmowaniem interwencji, znać kompetencje i zasady współpracy ze wszystkimi instytucjami, służbami, które uczestniczą w procesie pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową, wykazywać gotowość włączenia się do takiej współpracy. Pomiędzy specjalistami i instytucjami istnieje współdziałanie i kooperacja. We współpracy wypracowana jest i realizowana strategia pomocy rodzinie dotkniętej przemocą. System pomocy rodzinom dotkniętym przemocą opiera się o diagnozę problemu uwzględniającą skalę zjawiska, ofertę placówek i instytucji w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, postawy, kompetencje i doświadczenia w zakresie pomocy osobom krzywdzonym, możliwości i bariery podejmowania działań pomocowych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów o różnych zawodach, będących przedstawicielami różnych instytucji. Kluczowe znaczenie ma praca zespołowa, koordynacja działań i współpraca. Interwencja wobec problemu przemocy w rodzinie nie może opierać się na działaniu jednej instytucji – żaden pojedynczy specjalista ani instytucja nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich podstawowych potrzeb rodziny uwikłanej w przemoc. Przemoc domowa jest ujęta w programie jako zjawisko złożone, wieloaspektowe, rozpatrywane w kilku perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej. Z punktu widzenia prawa przemoc domowa jest uznawana za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania, podejmowania odpowiednich działań na rzecz ochrony ofiar, ścigania i karania sprawców. Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na mechanizmy przemocy w rodzinie, na relacje pomiędzy ofiarą i sprawcą, na odczuwane przez ofiary skutki zachowań związanych z przemocą, a także możliwości bezpiecznego wyjścia z przemocy. Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości takich jak poszanowanie życia ludzkiego i godności.

11. Cele programu

Szczegółowa diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Kołaczyce dała podstawę sformułowania celu głównego oraz poszczególnych priorytetów. Cel główny będzie realizowany za pomocą celów szczegółowych zwanych dalej priorytetami oraz wyznaczonych zadań. Opracowane cele programu mają przede wszystkim ograniczyć skalę zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków stosowania przemocy. W realizację celów szczegółowych oraz zadań programu zaangażowane zostaną różne podmioty, instytucje i organizacje, których zadaniem jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Celem ogólnym programu jest:

Podjęcie i realizacja działań mających na celu zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinach, zapewnienie ofiarom przemocy ochrony i pomocy, a także zwiększenie skuteczności działań korekcyjnych i interwencyjnych skierowanych do sprawców przemocy.

Cel ogólny będzie realizowany m.in. przez:

- systematyczną diagnozę zjawisk przemocy w rodzinach
- uwrażliwienie społeczności lokalnej na przemoc w rodzinach
- udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą
- zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zwiększenie kompetencji i wiedzy służb zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- działania korekcyjno – edukacyjne lub programy psychologiczno – terapeutyczne skierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Wskaźnikami ogólnymi celu strategicznego będą:

- ilość kampanii/akcji informacyjnych związanych z instytucjonalnym systemem pomocy dla rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy,
- malejąca liczba ofiar przemocy domowej,
- większa ilość sprawców przemocy uczestniczących w działaniach korekcyjno – edukacyjnych.

Informacje dotyczące ww. wskaźników będą pochodzić z Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczycach, Zespołu Interdyscyplinarnego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kołaczyce, Posterunku Policji w Kołaczycach. Istotnym czynnikiem zagrażającym realizacji

celu strategicznego wydaje się być niska świadomość społeczna prowadzenia kompleksowych działań przeciwdziałających przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe

- Działania profilaktyczne i edukacyjne mające na celu zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.
- Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zapewnienie ochrony i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
- Wzrost skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób sprawców przemocy w rodzinie.
- Wzrost kompetencji przedstawicieli służ zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie. na temat zjawiska przemocy wśród dzieci i młodzieży

Struktura celów szczegółowych: działania, realizatorzy, harmonogram, wskaźniki, wartości oczekiwane, źródła finansowania, ramy finansowe.

Cel I Działania profilaktyczne i edukacyjne mające na celu zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie						
Działanie	Realizatorzy	Beneficjenci	Harmonogram	Wskaźniki	Oczekiwane rezultaty	Źródła finansowania
Zorganizowanie spotkań grupowych ze specjalistami dla rodziców podczas wywiadówek z zakresu wzmocnienia kompetencji wychowawczych i opiekuńczych.	GOPS GKRPA ZI Placówki oświatowe Policja	Rodzice Nauczyciele Społeczność lokalna Pracownicy GOPS Członkowie ZI i grup roboczych	2018- 2023	Liczba przeprowadzonych zajęć	Wzmocnienie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodziców Uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie i zagrożeń z niej wynikających	Zasoby realizatorów
Zorganizowanie warsztatów dla nauczycieli na temat uwrażliwienia na problem przemocy w rodzinie, nabycia umiejętności rozpoznawania	GOPS GKRPA ZI Placówki Oświatowe Policja		2018- 2023	Liczba przeprowadzonych zajęć, Listy obecności	Nabycie umiejętności rozpoznawania przemocy domowej oraz właściwej reakcji na nią, Spadek liczby przypadków	

przemocy domowej.					przemocy w rodzinie,	
Lokalne kampanie/akcje informacyjne dot. możliwości szukania wsparcia, zagrożeń wynikających z stosowania przemocy, przeciwdziałania przemocy.	GOPS GKRPA ZI Policja Placówki Oświatowe		2018 - 2023	Ilość plakatów Ilość ulotek Ilość broszur Ilość zorganizowanych spotkań	Skoordynowanie działań instytucji i organów zaangażowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Poszukiwanie nowych form działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	

Tabela 8 Struktura realizacji celu I

Cel II Podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym zapewnienie ochrony i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.						
Działanie	Realizatorzy	Beneficjenci	Harmonogram	Wskaźniki	Oczekiwane rezultaty	Źródła finansowania
Pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie poprzez zapewnienie ciągłości pracy	GOPS GKRPA ZI	Ofiary przemocy Członkowie rodzin ofiar przemocy	2018 -2023	Liczba posiedzeń ZI Liczba powołanych grup roboczych	Udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	Zasoby realizatorów

Zespołu Interdyscyplinarnego wraz z jego zadaniami.	Policja Placówki Oświatowe				(diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie; podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; inicjowanie interwencji w środowisku	
Realizacja programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Punkt konsultacyjny		2018 -2023	Liczba uczestników zajęć	dotkniętym przemocą w rodzinie; rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym; inicjowanie działań w stosunku do	
Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dot. reakcji na przemoc w rodzinie	GOPS Punkt konsultacyjny ZI Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej znajdujący się na terenie gminy Kołaczyce		2018 - 2023	Liczba uczestników zajęć	osób stosujących przemoc w rodzinie), Szybkie i skuteczne	
Zapewnienie ofiarom przemocy ochrony przed dalszym krzywdzeniem, w tym	GOPS, Placówki służby zdrowia,		2018 - 2023	liczba ofiar przemocy korzystających ze schronienia,		

<p>poprzez umożliwienie bezpiecznego schronienia.</p>	<p>Policja Placówki oświatowe ZI</p>			<p>liczba postanowień wydanych przez sąd dot. opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy liczba zastosowań procedury odebrania dziecka z rodziny</p>	<p>podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, Realizacja działań pomocowych dla ofiar przemocy: poradnictwo, konsultacje, praca socjalna, terapie, usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym i zagrożonym zjawiskiem przemocy domowej, Zapewnienie ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez zapewnienie schronienia dla ofiar przemocy oraz odseparowanie</p>	
---	--	--	--	--	--	--

					sprawców przemocy, Zapewnienie aktywnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem przemocy rodzinnej.	
--	--	--	--	--	--	--

Tabela 9 Struktura realizacji celu II

Cel III Wzrost skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób sprawców przemocy w rodzinie.						
Działanie	Realizatorzy	Beneficjenci	Harmonogram	Wskaźniki	Oczekiwane rezultaty	Źródła finansowania
Podejmowanie i prowadzenie działań wobec sprawców przemocy (poradnictwo, konsultacje specjalistyczne, praca socjalna, programy korekcyjne.	GOPS, Punkt konsultacyjny, Policja, ZI, GKRPA PCPR	Sprawcy przemocy	2018 - 2023	Liczba sprawców przemocy korzystających ze wsparcia.	Eliminacja postaw i zachowań skutkujących przemocą w rodzinie, Wzrost kompetencji z zakresu radzenia sobie ze stresem, agresją, konfliktem.	Zasoby realizatorów

Realizowanie programów psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie						
---	--	--	--	--	--	--

Tabela 10 Struktura realizacji celu III

Cel IV Wzrost kompetencji przedstawicieli służ zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie. na temat zjawiska przemocy wśród dzieci i młodzieży						
Działanie	Realizatorzy	Beneficjenci	Harmonogram	Wskaźniki	Oczekiwane rezultaty	Źródła finansowania
Udział przedstawicieli służ zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie w szkoleniach, konferencjach, superwizjach, warsztatach	GOPS ZI Policja Placówki Oświatowe GKRPA	Ofiary przemocy, Członkowie rodzin ofiar przemocy	2018 - 2023	Liczba zajęć, szkoleń Liczba uczestników	Podniesienie kompetencji i profesjonalizacja kadry służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Zasoby realizatorów

Tabela 11 Struktura realizacji celu IV

12. Adresaci programu

Adresatami programu są:

- Osoby i rodziny dotknięte przemocą.
- Rodziny i osoby zagrożone przemocą.
- Pracownicy służb i instytucji pracujących na rzecz osób i rodzin dotkniętych lub zagrożonych przemocą.

13. Realizatorzy programu

Realizatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. Za realizację poszczególnych zadań odpowiedzialne są instytucje i organizacje wchodzące w skład zespołu interdyscyplinarnego:

- Posterunek Policji w Kołaczycach
- Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczycach,
- Placówki oświatowe,
- Placówki służby zdrowia.
- Kuratorzy zawodowi, prokurator

Program realizowany będzie od dnia jego uchwalenia do dnia 31 grudnia 2023 r.

14. Spodziewane efekty

- Zwiększenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców gminy Kołaczyce.
- Zmiana postaw mieszkańców gminy Kołaczyce wobec przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
- Niwelowanie skutków zjawiska przemocy w rodzinie.
- Skoordinowanie współpracy osób pracujących na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Powszechne i permanentne działania na rzecz profilaktyki przemocy w rodzinie.
- Spadek liczby rodzin, w których interwencje policji i innych służb zajmujących się przemocą w rodzinie podejmowane są wielokrotnie,
- Wysoka jakość usług społecznych skierowanych do osób dotkniętych przemocą.

15. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Podmiotem, który odpowiedzialny będzie za monitoring i ewaluację programu będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczycach. Monitoring programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość jego realizatorów, każdego roku do dnia 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. GOPS przy współpracy z zespołem interdyscyplinarnym sporządzi raport, który zawierał będzie dane monitorujące Program, czyli dane w jakim stopniu uzyskane wskaźniki korelują z oczekiwanymi wartościami. Część ewaluacyjna raportu określi także uwagi dotyczące funkcjonalności Programu, odpowie na pytania czy Program spełnia założone cele i rezultaty oraz w jakim obszarze wymaga on aktualizacji, lub zmian. Podłożem funkcjonowania Programu jest realizowanie działań w stopniu i zakresie dostosowanym do potrzeb lokalnej społeczności.

Ewaluacja i monitoring pozwolą sprawdzić czy zakładane cele szczegółowe zostały zrealizowane oraz jaki jest wynik realizowanych działań. Ewaluacja ponadto winna dostarczyć odpowiedzi, czy Program jest trafny, skuteczny i użyteczny, a także pozwolić na uzyskanie informacji czy przewidywane rezultaty zostały osiągnięte. Kolejnym celem monitoringu i ewaluacji jest uzyskanie informacji na temat realizacji planowanych w ramach Programu działań w zakresie ich czasu realizacji, założeń, źródeł finansowania oraz przełożenia na przewidywane efekty jego realizacji. Przewidywanymi korzyściami płynącymi z monitoringu są:

- Lepsza skuteczność podejmowanych działań.
- Uzyskanie informacji o efektach Programu oraz jego realizacji.
- Zwiększenie odpowiedzialności za wdrażanie Programu wśród wszystkich zainteresowanych jego funkcjonowaniem i efektami.

Monitoring i ewaluacja odbywać się będzie według kryterium odpowiedniości realizowanych działań w stosunku do ewoluujących potrzeb mieszkańców gminy. Liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone występowaniem zjawiska przemocy, w stosunku do roku ubiegłego.

Wskaźnikami realizacji Programu będą:

- ilość prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba rodzin którym udzielono wsparcia i pomocy,
- liczba interwencji kryzysowych,
- liczba sprawców przemocy,
- ilość ofiar przemocy,
- ilość szkoleń, konferencji itp. dla realizatorów programu,
- ilość wdrożonych programów edukacyjnych,

- ilość kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym,
- ilość rodzin, w których udało się rozwiązać problemy przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku,
- ilość sprawców i ofiar przemocy objętych programami terapeutycznymi.

Sprawozdanie z realizacji Programu sporządzone zostanie do dnia 31 stycznia 2024 r. i przekazane Burmistrz Kołaczyc.

Wyniki ewaluacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Kołaczycze za okres 2015 – 2017 przedstawia się następująco;

L.p	wskaźnik	Średnio roczna wartość wskaźnika za lata 2015 - 2017
1	liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone występowaniem zjawiska przemocy	4
2	Liczba wdrożonych procedur „Niebieskie Karty”	24
3	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia i pomocy	20
4	Główne przyczyny występowania przemocy	Alkohol, schorzenia psychiczne
5	Liczba interwencji kryzysowych	0
6	Liczba sprawców przemocy	20
7	Liczba szkoleń dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów – realizatorów programu	3
8	Liczba wdrożonych programów edukacyjnych	0
9	Liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym	10
10	Liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problemy przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.	15

Tabela 12 Wyniki realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2015 - 2017

16. Miejsce realizacji

Program będzie realizowany na terenie gminy Kołaczyce w latach 2018-2023. Wdrażanie rozpocznie się po uchwaleniu Programu, zaś działania zmierzające do jego realizacji prowadzone będą w ciągu całego roku kalendarzowego.

17. Budżet

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będą środki z budżetu Gminy.

Spis wykresów i tabel

Tabela 1 Ludność – struktura według płci	33
Tabela 2 Ludność – struktura według wieku	34
Tabela 3 Łączna liczba interwencji domowych przeprowadzonych przez przedstawicieli policji w latach 2015- 2017.....	36
Tabela 4 Pokrzywdzeni w wyniku przemocy domowej w latach 2015 – 2017	36
Tabela 5 Sprawcy przemocy domowej w latach 2015 – 2017.....	36
Tabela 6 Liczba Niebieskich kart w latach 2015 – 2017	37
Tabela 7 analiza SWOT	44
Tabela 8 Struktura realizacji celu I	49
Tabela 9 Struktura realizacji celu II.....	52
Tabela 10 Struktura realizacji celu III	53
Tabela 11 Struktura realizacji celu IV	53
Tabela 12 Wyniki realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2015 - 2017..	58
Wykres 1 Struktura użytkowania terenów	32
Wykres 2 Charakterystyka demograficzna gminy Kołaczyce	33
Wykres 3 Zidentyfikowana liczba rodzin, w których występuje problem przemocy domowej, porównanie na przestrzeni lat 2011-2017	37
Wykres 4 Liczba osób poszkodowanych przemocą w rodzinie w latach 2011 - 2017.....	38
Wykres 5 Porównanie liczby osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej w latach 2011 – 2017.....	38
Wykres 6 Porównanie liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie- dane dotyczące lat 2011 - 2017	39

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018 – 2023 został sporządzony w oparciu o „Procedury Postępowania interwencyjnego w sytuacjach kryzysowych związanych z przemocą w rodzinie, materiały instruktażowe, zalecenia – dla osób realizujących te zadania” zatwierdzonego przez Wicewojewodę Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie – Piotra Pilcha w roku 2017.